

15. 6. 1991

Jsme tu už čtvrtý den ve zchátralém sudetském domku na kopci nedaleko Hřenska. Je noc, venku vane teplý vítr a nebe je zatažené. Zítra to vypadá zase na dešť. Po boulovatých stěnách místnosti lezou pavouci a mně to připomíná dětství u dědy na vesnici. Kromě chátrání zůstalo i tady vše jako tehdy. Ale změna už stahuje svá mračna na obzoru a co nevidět udeří. Teď je zatím klid před bouří. Kým budem, až se zase nebe vyčistí?

Dneska jsem vzal kosu a kosil trávu. Naposledy jsem kosil před emigrací. Připomnělo mi to staršího bratrance, který kosil vždy v noci při měsíci. Byl podivín. Jeho otec, dědův bratr, přežil všechny fronty První války.

„Vždycky bylo potřeba zabít toho, kdo běžel proti tobě, a potom ty dva po stranách. Tak se dalo přežít,” říkal.

„A kolik jsi, strýčku, zabil lidí?” ptal jsem se ho jednou.

„Asi moc. Nikdy jsem to nepočítal. Válka byla dlouhá. Počítali jsme jenom ty živý, a těch moc nezůstalo.”

Prastrýček umřel v devadesáti. Jeho syn, noční žnec, v době mého nekosení. Děda v devadesáti pěti. Jeho syn dostal letos statek dvacet hektarů polností zpět. Chce na nich zase hospodařit. Je mu osmdesát tři. Jeho trochu mladší

bratr dostal zpět třicet hektarů a nechce je. Každý dnes dostává něco zpět. Celá země a každý dům bude zase někomu patřit. Jediné, co se nevrátí, je souvislost, a co si my s těmi věcmi bez souvislosti počneme? Každý něco jiného, jinak zmateného, dokud se nezačnou souvislosti zase objevovat. Jak smutný krok vpřed. Utopie nás desetiletí tlačila k zemi a do úpadku. Smrt utopie nás uvádí do stesku ze ztracených let a ztracené souvislosti. A být osvobození ještě neznamená být svobodní. I svoboda je totiž jakýsi druh hospodaření na svém.

Když jsme sem, do domku na kopci, přijeli, naštipal jsem dříví a nanosil vodu. Prošli jsme se lesem, dívali se na pískovcové skály a usínali za hlomozu sovích mláďat pod střechou. Druhý den jsme vstali, vyšli do zahrady na nepokosenou trávu a polévali se studenou vodou. Pak jsem nařezal dříví a Kateřina rozdělala oheň v malých kamínkách, uvařila polévku a šli jsme se projít krajem. Kamarád nám půjčil barák pro naši malou svatební cestu a my zjistili, že vlastně poprvé od návratu z emigrace jdeme po půdě této země tak, že jsme prostě na výletě.

Návrat z emigrace je pokaždé další emigrací, ale návrat do postutopického státu je o to nepříjemnější. Starý režim škaredě dohasíná a nový režim ještě neví, jak fungovat. Jako písničkář jsem se vrátil slavně domů. Byl jsem první emigrant, který si proboxoval cestu Železnou oponou. Po čtyřech hodinách handrkování se na ruzyňském letišti o vízum jsem byl převezen na Letenskou pláň, kde miliónový dav v prvním přímém přenosu se mnou zpíval píseň Náměšť. To bylo 25. listopadu 1989, slavný den, prý rozhodující. Pan prezident považuje moji roli při revoluci za významnou.

„Kdybych byl všechny řády nezrušil, tak bych ti nějaký dal,” říkal mi později s úsměvem. A nepočítané množství lidí mi říkalo, že uvěřili ve změnu teprve ve chvíli, kdy mě viděli na Letné či na obrazovce v přenosu z Letné. Brečeli a zpívali. Tedy jako písničkář jsem zažil cosi úžasného a historického. Jako člověk jsem musel ještě v tom revolučním týdnu zaplatit 500 Kčs pokutu za přetažené vízum a vyměnit si jako „cizinec” na každý den „pobytu” 30 DM. Moc jsem to nechápal, ale prý šlo o dodržování zákonů, říkali mi na tehdejší OF. Dnes už bych to neplatil, ale tehdy mi to jaksi nedošlo. Zákony totiž mají být rozumné, a pokud rozumné nejsou, je nutné jednat podle rozumu, a ne podle hloupých zákonů. Hájíme přece život obce. No a tehdy, jak jsem přijel, tak jsem to vzal jako skutečný a definitivní návrat domů. Jenže bytový úřad a pozdější primátor Kořán to tak nebrali. Navrátillec totiž také potřebuje někde bydlet a v blběm státě o tom rozhoduje pouze bytový úřad a primátor. Po sedmi měsících, v červnu, konečně přidělili jedna plus jedna bez elektrických a plynových hodin, což je v blběm státě další komplikace, a ta se táhla až do října. Bylo to přiděleno jako „přístřeší” a až po dalších devíti měsících jsem dostal z protekce dekret, ale že je to ve třetím patře bez výtahu, je to stejně nevyhnutelné.

Tedy koncem onoho června, ještě ke všemu po velmi nešťastné automobilové bouračce, jsem odjel za Kateřinou do Německa a strávili jsme dva měsíce prázdnin na jihu. Chtěli jsme se rozloučit „s našimi místy” a v Čechách jsme ještě žádná neměli. Kateřina na mě se všemi našimi věcmi čekala v Německu. Ani ji, ani věci nebylo kam nastěhovat. Já spával všelijak po kamarádech a byl hvězdou, která plnila denně tisícové sály a vstupovala televizní bednou do českých domácností. Jako písničkář jsem sklízel neuvěřitelné úspěchy, jako člověk jsem byl čím dál otrávenější.

Dnes se moje písničkářská popularita dostala do příjemných mezí, ale jako člověk si zase nevím moc rady. Bytové úřady byly překotně zrušeny, domy dostanou kdoví kdy nové majitele, vše zmrtvělo kromě Kateřiny, která je v šestém měsíci, a my stojíme zase před neřešitelným problémem, jak získat v této době v Praze větší byt, kam bychom se vešli i s potomkem.

Moji zahraniční přátelé, které jsem dva roky ničím nebeslal, vidí, že jsem se vrátil k tradici Fossil-magazínů. Stal jsem se totiž divnou shodou okolností i tady podnikatelem a mám teď značné problémy. Loni v říjnu jsem se stal majitelem vydavatelství Šafrán a doufal jsem, že jen na přechodnou dobu. Jenže dluh, který jsem tehdy pokryl, se pouze zvětšil, takže si musím pomoci sám, neboť spolujajitele na dluhy budu těžko hledat.

HISTORIE ŠAFRÁNU

V sedmdesátých letech fungoval Šafrán jako nezávislé písničkářské sdružení. I když jsme žádné členství nevyznávali, hlavními protagonisty byli: Vlasta Třešňák, Vladimír Merta a já, potom Petr Lutka a Dáša Voňková-Andrtová. Později se k nám přidali Jan Burian, Jiří Dědeček, Slávek Janoušek, Josef Štreichl, Pepa Nos a mnoho dalších. Idea byla jednoduchá: pomoci sobě i ostatním v nepříznivé době. Cílem byla nezávislost a to se zdařilo. Během pěti let existence tehdejšího Šafránu se nám podařilo zorganizovat přes tisíc koncertů, a mnohé i veliké, a slovo Šafrán proniklo do širokého povědomí jako pojmenování nezávislého a kvalitního písničkáření. Ale jelikož se jedná o dvacetiletou historii, budu muset být podrobnější.

Pro nás, písničkáře první generace, byl katastrofální rok 1970. Nebylo kde hrát a mezi veškerým obyvatelstvem Československa zavládla beznaděj. Rok předtím jsem hrál chvíli ve dvojici s Třešňákem, ale nějak jsme se rozešli v nedobré. S Mertou jsem se do té doby moc nekamarádil, považoval jsem ho za intelektuálního floutka. Každý jsme ale v tom roce osamoceně a zoufale hledali místo, kde vystupovat, a pokud jsme nějaké našli, stejně nepřišlo publikum. Třešňák se rozhodl hrání nechat a Merta mi jednou říkal, že prodá kytary, že to nemá cenu. Já, který se stal písničkářem omylem, jsem ale v sobě měl jakousi zarputilost a dobrovolně jsem to vzdát nechtěl. Vymyslel jsem tedy projekt „Tyjatr písničkářů“ a uplácíroval ho na každý týden v divadle Atelier. Měl jsem za to, že když přežijeme tento rok (1971), že máme vyhráno. Cíl byl, abychom alespoň jednou týdně hráli. Nabídl jsem to Mertovi i Třešňákovi a zeptal se Mírka Kovaříka, jestli by v tom nechtěl recitovat. Takže jsme přežili rok, pak se pohádali a rozešli se ve zlém. Mně ale došlo, že přežít se dá jenom v partě, takže jsem se dal do kupy se Zuzanou Michnovou a začali jsme plánovat široké společenství kapel i jednotlivců. Když jsme měli představu hotovou, sešli jsme se v kavárně Slavia a hledali pro to název. Každý jsme si psali na lísteček různá jména a mě přitom napadlo slovo „Šafrán“. Shodli jsme se, že je to nejlepší název. Moje podmínka ale byla, že v té partě nebude ani Merta, ani Třešňák. Po půl roce ale odešla Zuzana a já se dal zase dohromady s Mertou i Třešňákem a asi po roce jsem přemluvil Pallas, aby nám dělal manažera, a Šafrán se velmi dobře rozběhl. V roce 1977, když jsme se s Pallasem dali na stranu disidentů a podepsali Chartu 77, jsme se rozhodli Šafrán zrušit, abychom ostatní netahali do našich problémů. Do té doby jsme Šafrán organizovali spolu. Pallas pak emigroval do Švédska, já o půl roku později do Holandska. Oba jsme měli chuť dál něco podnikat a já navrhl Pallasovi, jestli by pod jménem Šafrán nechtěl začít vydávat desky zakázaných zpěváků. Pallasovi se ta myšlenka líbila, a tak vznikl „švédský“ Šafrán, ve kterém vydal Pallas přes dvacet desek. Po pěti letech to umřelo na nezámém emigrantů.

Trochu mě teď rozmrzela stručnost, se kterou jsem nucen jinak velmi zajímavý a dramatický vývoj popisovat. Přestože ještě žijeme, začínají se o nás učit děti ve škole, takže by bylo vhodné být podrobnější, neboť tyto historie ještě popsány nebyly. Když už se nedá ovlivnit to, že se to stává historií oficiální, měla by být alespoň podložena skutečnými fakty. Teď vycházel v Melodii o mně jakýsi záhadný seriál, který měl základní vadu, že mi ho nenechali zkorigovat, takže byl plný nesmyslů. Jako bych už byl pod drnem a oni teď pátrali, jak to se mnou vlastně bylo a co si kdo z doslechu pamatuje.

Vyšel jsem se teď vyčůrat před baráček na trávu a s hrůzou jsem zjistil, že prší a svítá, takže historii Šafránu „porevolučního“ a mého katastrofálního podnikání v něm nechám na zítřek.

Vzbudil jsem se po poledni, postelí mraky na nebi a mysllel na magazínu. Tento sešitek jsem začal informoval o věcech, které chci nezávislosti. Exilové plátky

pozoroval malým okýnkem nad tento text v novém Fossil- v exilu vydávat, nejen abych prodal, ale zároveň z touhy po odmítaly tisknout mé fejetony,

nehodily se jim do jejich malodušné a ustrašené exilové tendenčnosti. Já nikdy nevím předem, co budu psát. Je to dobrodružství. Objevují psáním sebe i svět kolem sebe, osahávám skutečnost a zkouším, jaká je. Někdy sáhnu na bolestivé místo, někdy vedle, ale nechávám to, všechno to patří k hledání. Nejde přece o úspěch, ale o kvalitu života. Ale Fossil-magazín nebyl pro mne pouze literárně-reklamní záležitostí. Stalo se z něj psaní skoro až dopisové mezi zpěvákem-sebevychovatelem a posluchačem. Byl jsem zavát do jakéhosi tichého holandského kouta a potřeboval jsem mluvit. Dnes jsem sice na „výsluní“, ale jsem jaksi zavát slávou a mám zase potřebu promluvit normálně. Sláva totiž deformuje, a to jak onoho slavného, tak i způsob, jak se na něj díváme. Být slavný je podobné tomu, být mocný, a největší nebezpečí hrozí ze sebezbožštění. Člověk přestane vnímat sebe jako sebe sama a vžije se do role, kterou mu sláva či moc přidělila, přestává žít svůj život a začne žít a prožívat život toho druhého. Prožil jsem to na vlastní kůži. Poprvé jsem byl slavný v roce 1969 a se studem přiznávám, že jsem v té zkoušce neobstál. Hrál jsem tisícovým davům a uvěřil, že jsem prorok a že je ve mně cosi vyjimečného, lepšího, obdařenějšího, oprávněnějšího. V tomto ohledu byl rok 1970 pro mne velice užitečný, neboť sláva zmizela rychlostí pádu divadelní opony, okamžitě došly peníze, já neměl co jíst a nikdo ani o mé písničky, ani o mé mudrování nestál. Z písničkářského hlediska to byla katastrofa, z osobního hlediska to byl snad ten nejužitečnější a nejpoučnější rok.

Svou druhou slávu, která začala někdy kolem roku 1975, jsem už zvládal lépe, a když přišla v roce 1978 dvanáctiletá emigrace, měl jsem čas se jako anonym v cizí zemi doučit vše, co jsem v roce 1970 nepochopil. Takže když jsem teď tak nečekaně do slávy zase spadl, nesu to celkem dobře. Též díky stálým osobním potížím, které „slavným“ nepříslušejí. Ale milé jsou děti, které mě na ulici zdraví „Ahoj Hutko.“

Takže bych se teď pokusil z toho roští slávy vyhrabat a popsat momentální situaci. Pokouším se teď totiž reformovat ztroskotaný Šafrán z čehosi nezřetelného, nafouklého a vyhaného na firmu lidskou. Ale k tomu musím konečně povědět, jak porevoluční Šafrán vznikl.

Když jsem v listopadu 1989 z Kolína nad Rýnem telefonoval Pallasovi do Švédska, že letím do Prahy, byl skeptický,

nevěřil vývoji tady a říkal cosi o Hongkongu, kde chtěl rozjet jakési obchody. Já tedy odletěl do Prahy a ještě v „horkých“ dnech jsem našel starého přítele zvukaře Jindřicha Kučeru, který natočil kdysi desku Pravděpodobné vzdálenosti. Chtěl jsem radu, jak tady něco začít vydávat. Věděl jsem, že zůstal slušným člověkem a že se celou dobu pohyboval v té místní vydavatelské branži. On pracoval v tu dobu u Pantonu, a tak mi nešťastně doporučil Panton jako firmu menší, přehlednou, progresivnější, a tedy i spolehlivější než Supraphon. Vydali jsme v rekordním čase kazetu „Listopad 89“, tedy můj první koncert zde, uspořádaný hned druhý den po návratu. Kazet se prodalo tehdy přes šedesát tisíc, dodnes jsem nedostal za to ani korunu a Kučeru po pár měsících z Pantonu vyhodili. Ale tehdy mě umluvil, že jsem dokonce Pantonu slíbil exkluzivní smlouvu. Naštěstí i neštěstí přijel do Prahy Pallas, vývoji uvěřil a nadchl se a přišel za mnou s myšlenkou, že zase založíme Šafrán, ale že majitelé budou umělci sami, že to bude akciová společnost, takže umělci už nebudou dále okrádáni a stanou se zároveň majiteli svých vlastních zisků. Skvělá idea, kejnul jsem na to a pustil jsem Panton k vodě. Problém celého projektu ale byl, že jsme ani jeden neměli občanku, tedy jsme tady nemohli nic začít. Tak jsme se dohodli, že do našeho málem dvacetiletého tandemu zatáhneme ještě Mertu, protože ten občanku měl, a rozjedem to „ne něho“. Věděli jsme samozřejmě oba velmi dobře, že Merta je osobnost velmi komplikovaná a chaotická, ale jaksi v rámci revolučního nadšení jsme to pominuli. Vše vypadalo tehdy jasně a vyřešeně. Ale komplikace nastaly hned v prosinci 1989.

Vypravili jsme se za Mertou. Ideje byly jasné, způsob organizace také, šlo o to, domluvit jen technické detaily, myslel jsem si. To zabere tak půl hodiny a pak si můžeme povídat o životě, dvanáct let jsme se s Mertou neviděli. Jenže z půl hodiny byla šestihodinová urputná diskuse, ze které mě rozbolela hlava a během níž jsem se dozvěděl, že jsem normální emigrant, kterej dávno neví, co se tu děje, který ztratil souvislost, že věci se posunuly jinam, že už nic nedoženu a že zpívám pitomosti a kýče a že za půl roku zapadnu a pes po mně neštěkne. Merta, přestože je vynikající písničkář, umí být k lidem nesmírně neomalený, ale já ho v té chvíli nebral zase tak vážně, znal jsem ho nakonec už dvě desetiletí, ale unavily mě jeho neústupně pomatené představy o organizaci a náplni budoucí firmy. Jakýsi vizionářský bolševismus s velmi krutými kapitalistickými pravidly, vše veskrze nerealistické. Tak jsem Pallasovi oznámil, že Mertovy písničky sice budu poslouchat dál, ale na jeho podnikatelské představy nemám dost energie. Pallas měl za to, že je to jen revoluční pomatenost a že se to poddá, že je to pouhý šok ze svobody. Čas šel dál a já zjistil, že můj návrat bude velmi komplikovaný. Pendloval jsem mezi Německem a natřískanými sportovními halami a někdy v lednu mi Pallas oznámil, vyčerpaný po celonoční diskusi, že s Mertou prostě dohoda není, že žádný Šafrán nebude. Já už chtěl za každou cenu něco začít vydávat, tak jsem dohodl na Supraphonu projekt Návrat. Pallas je ale houževnatý zápasník a bylo mu líto, že by tak dobrá idea měla zapadnout, takže si dal s Mertou druhé kolo. Vlastně šlo stále o tu jeho občanku.

Tehdy nám také začalo být jasné, že boj o zákony bude dlouhý a tvrdý, že svoboda podnikání se bude rozbíhat problematicky a že pro nás takto příznivá doba asi na věky nepotrvá, že je potřeba něco činit, a to hned. Jenže problémy pouze pokračovaly.

písničkáři nadchli a slíbili,
byla naděje založit nesmírně
Jenže Merta okouzlen šanci

Zpočátku se všichni
že do Šafránu vstoupí, takže
silnou a zajímavou firmu.
své občanky každému zvlášť

svým agresivně-chaotickým způsobem vysvětlil, že je to jen pro „první ligu“, takže mezi dosud nezávislými písničkáři zavládlo rozčarování a všichni od toho odešli. Pallas mezitím našel Šafránu ředitele a pověřil ho založením firmy. Byl to Luboš Jelínek. Koncem února se pustil do práce, a jelikož měl také občanku a zákon o akciových společnostech byl v nedohlednu, požádali jsme ho koncem března, aby si firmu zatím napsal na sebe, že to později převedeme. On byl tedy prvním a až do října jediným vlastníkem Šafránu. Měli jsme připraveny pro začátek tři desky: Třešňákovu, Mertovu a moji a v dubnu to všechno už mohlo vyjít, jenže pokračovaly ideové spory a hádky o ještě neexistující peníze, hledaly se kanceláře, sháněly se telefony a další tisíc nemožného. Stát okolo nás přestával fungovat a my v něm jakbysmet a měsíce se táhly, zaměstnanců Šafránu přibývalo a platy se platily. Mezitím čtyři tisíce lidí poslalo po padesátikoruně na členství v Šafrán-klubu, a to si vyžadovalo další administrativu, nastal zmatek v kontech, na které peníze chodily, banky začaly být zavaleny prací a vyšlo též první číslo Šafrán-revue, číslo ošklivé a hloupé. Pallas pendloval mezi Švédskem a Prahou, já mezi Kolínem, Rotterdame a Prahou a Merta přicházel denně s novými a protichůdnými náměty, které se zaměstnanci pokoušeli realizovat. V létě jsme odjeli s Kateřinou na prázdniny, a když jsme se v září vrátili, ještě stále nebyly desky vyrobeny, jen ředitel Jelínek byl značně nešťasten, protože Šafrán měl asi dvě stě tisíc dluhů a byl napsán na něj. A obaly k deskám šly právě do tiskárny a to samo obnášelo dalších víc než dvě stě tisíc. Jaksi se mi Šafránu i Jelínka zželelo, a jelikož jsem v září dostal občanku, domluvil jsem s Pallasem, že firmu prozatím převezmu na sebe, zaplatím dluhy i obaly a dál uvidíme. Chtěli jsme ještě alespoň stihnout vánoční trh, který mohl naši finanční situaci vyřešit. Jenže Merta se rozhořčil, prohlásil, že jsem mu firmu ukradl a že jeho deska v Šafránu vyjít nesmí a že smlouva s ním není platná. Ale z tiskárny už přišlo jeho třicet tisíc obalů, za které jsem dal skoro osmdesát tisíc. Tedy se velmi dramaticky hledal kompromis, jak Mertu vydat a jak nepřijít o peníze za obaly. Nakonec se rozhodl Primus, že to převezme, a po dost složitém jednání s Mertou nakonec desku vydal, ale vánoční trh už nestihl. Pro mě se ukázal vánoční trh a chaos, ve kterém Šafrán létal, naprostou katastrofou. Merta mě začal tahat po právnících, vyhrožoval soudem a žádal, abych přestal používat jména Šafrán. Státní odběratelé slíbili, že vezmou k vánocům přes dvacet tisíc desek. Já se rozhodl, že k desce Novinové sloupy ještě přidám svou druhou desku Vyjdi slunko, aby se prodávaly alespoň dvě, plus též složitě a nejasně vydávaná deska Třešňáka. Když jsem si tedy vykalkuloval, že dvacet pět tisíc desek je prodaných jistě, zdálo se mi moudré od těch mých udělat po plných třiceti tisících a od Třešňáka deset tisíc. Loděnice slíbily mít polovinu začátkem prosince hotovou, zbytek v lednu, a to za staré ceny. Lednové desky měly být zaplacený z vánoční tržby a zůstat na

skladě, jenže se stalo cosi nečekaného. 15. prosince oznámili všichni velkoodběratelé, že ŽÁDNÉ desky neberou, že se musí přednostně vyprodat jejich vlastní sklady. Soukromníci vzali jen pár kousků a vlastně jediné, co se prodalo, bylo to, co si koupilo členstvo Šafrán-klubu. Z ryzího chaosu čtyř zaměstnanců, které jsem se Šafránem převzal, vznikla další chyba, že se neodřekla lednová výroba desek. V lednu se pak neprodalo nic, ani v únoru, celá společnost byla v šoku a očekávání a začátkem března mi Jelínek s Klusáčkem oznámili, že jsme ještě dalšího půl miliónu v dlužích. Tedy k půl miliónu, který jsem v Šafránu utopil, přibyl ještě půlmiliónový dluh. Asi nemusím popisovat, co jsem od té chvíle prožíval a jak dobře jsme v noci spal. Ponořil jsem se tedy do účetnictví a do ponurých úvah o tom, kde se stala chyba, proč jsem do toho vůbec lezl a jak s tím vším dál. Další nepříjemný objev byl, že jenom pouhý chod Šafránu s jeho čtyřmi zaměstnanci stál měsíčně málem čtyřicet tisíc, a na krku léto, kdy se vše zastaví, a kdo ví, co bude na podzim.

Státní hospodářství má výhodu, že když se někde propadne milión, tak se někde na papíře zase škrtne. Proto peníze ztrácejí smysl a logiku a jejich hodnota je pofiderní. Soukromé hospodaření má nevýhodu, že za peníze vždy někdo konkrétní ručí. To se pak lidi věší a střílejí do hlavy, ale penězům logika i hodnota zůstává. Já se ale ani věšet, ani střílet do hlavy nebudu, já jsem se rozhodl, že začnu znovu, tedy ne od nuly, ale rovnou od šesti nul, i když jsou v mínusu. Na skladě mám přes čtyřicet tisíc svých vlastních desek, pět tisíc Třešňákových a jeho dvacet tisíc prázdných obalů. Prázdné obaly se asi budou prodávat špatně, ale desky by se prodat mohly. Jsou pěkné a my jsme hudební národ, pouze v této chvíli se lidi bojí za desky vydávat peníze. Rozloučil jsem se s dosavadním osazenstvem šafránu a začínám spolupracovat s jinými lidmi. A Šafrán propojuji s holandským Fosilem a podle jeho pravidel vnesu do této nové firmy otevřenost. Dosud byla totiž taktika „obchodnická“, tedy utajovací. Už v lednu jsem napsal obsáhlý článek „Šafrán v bouři“, kde jsem popsal galimatyáš, ve kterém se Šafrán pohyboval. To jsem ještě nevěděl o finančních problémech řítících se na mou hlavu. Chtěl jsem to zveřejnit v Šafrán-revue, ale byl jsem přemluven, že je to netaktické, že je to špatná reklama, že se na nás lidé dívají jako na bohy, a když zklameme, že se od nás odvrátí. Ustoupil jsem nerad většině. Teď, když jsem v tom zůstal sám, nepotřebuji už nikomu ustupovat.

Co se týče Šafrán-revue, více než před měsícem převzal časopis jako nový šéfredaktor Jan Burian, sestavil páté číslo, ale nebudeme mít na vydání, ozvalo se příliš málo členů na tento rok. Ale nebojte se, o své peníze nepřijdete, ale o tom všem až v příštím Fosil-magazínu. Rozloučil jsem se též se zásilkovou službou, a tak musíme všechno znovu evidovat a konečně v tom udělat pořádek, a to je dost náročné.

Ale teď už k věcem hokynářským. Fosil-magazín se rozesílá zdarma s tím, že si příjemce čas od času něco koupí. Když si někdo dlouho nekoupí nic nebo alespoň nenapiše, že ho to baví číst, přestane Fosil-magazín dostávat, neboť předpokládám, že o něj nemá zájem. Tedy jednoduchá pravidla. Fosil-magazín vyjde vždy, když něco vydáme, takže bude neperiodický. Teď bych měl popsat naši dnešní nabídku, ale nechám to na zítřek, neboť už je zase pět ráno. Venku už je světlo a z okna vidím trávu, kterou jsem kosil.

NOVINOVÉ SLOUPY

Za poslední dva roky prošla intenzívně, že cokoliv, mimo významu. Takže mluvit o

tak trochu „intimní“. Ale věřím, že se jedná o mé nejzávažnější texty, které v době vzniku nebylo možno uplatnit, neboť všechny vznikly kolem roky 1976. Ještě jsem se nestal disidentem, ale už jsem přestal být zpěvákem, u kterého publikum hledalo úlevu. Mně se radikálně změnil osobní život a společnost dozrála k poznání, že ona normalizace je cosi na věčné časy a nikdy jinak. Většina obyvatel propadla usmířenecké depresi a spásné izolaci v soukromém životě, malá hrstka nemohla jinak, než chaoticky vzdorovat. Ti zasévali na budoucí historii. Jsou to tedy písně z jakéhosi mezičasu a odvezl jsem si je do emigrace nevyzpíváné. Desetiletí mi ležely v šuplíku, až došlo v roce 1987 k nahodilému setkání s Bernardem-Janem a Benem z Delftu. Holandští přátelé z mých volných překladů a dlouhých nočních diskusí pochopili, či uvěřili, že se jedná o písně pro mne velmi důležité. Nahrávky vznikaly asi půl roku a byl to pro mne velmi intenzivní zážitek v tichém a racionálním Holandsku. V této desce je ukryto mnoho, mnoho nezvyklého a podivného.

námi i kolem nás historie, a to tak momentální změny, ztrácí na historickém významu této desky je

VYJDI SLUNKO

Tato deska má přes tesnot moravských balad, které jsou na ní, ukryto mnoho radosti. Pokaždé, když se stesk nezamlčí, ale vyzpívá, probouzí naději a vytváří prostor pro radost. Věřím, že to je vlastně důvod, proč lidé zpívají. A moravské balady, jak jsem je poznal v Sušilově sbírce, nejsou popěvkovou oddychovostí a rýmovačským únikem od našeho bytí. Jsou vpádem do bolestivého centražití, ale vpádem tak intenzivním a upřímným, že se zdají být snad i spásou. Folkloristi a nacionalistická pakáž nám vše lidové zprotivili a odcizili, a když člověk domyslí dosah jejich činnosti, musí ji považovat za zločin. Tyto písně nevznikly jako nadstavba, ale jako životní potřeba a dokázaly pojmenovat cosi, co my už dnes pojmenovávat neumíme. Pokrok a civilizace sice náš život chrání, ale také izolují a my už nemáme možnost si bezbranně sáhnout na holou existenci. Příroda nás už neohrožuje, nejsme už jí vydáni na pospas, spíše naopak - my jsme se stali nebezpeční jí. A tyto písně jsou závažným a přímým svědectvím z dob, kdy už jsme sice byli lidé se srdcem a mozky, ale to byla také naše jediná síla. A když už mluvím takto pateticky, dořeknu to. Tyto písně totiž nemají žádnou kulturní hodnotu, to je pofiderní a kdo ví, zda je to vůbec hodnota. Mají hodnotu svědectví a vzpoury a jenom proto má smysl jim naslouchat, jinak by byly pouhým antikvárním haraburdím.